

Nr 262.

Av herr **Hallén**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående begränsning av rätten att publicera referat och domstolsförhandlingar angående vissa grövre brott.

Genom den år 1918 antagna undervisningsreformen för rikets folkskolor har för ungdomens fostran och utbildning de bästa pedagogiska och psykologiska rön och erfarenheter tagits i anspråk. Att en stigande folkbildning därur skall framgå, lider intet tvivel.

Men det vore inkonsekvent, om icke statsmakterna samtidigt såge till, att de många andra faktorer i samhället, som i ordets trängre bemärkelse äro opinionsbildande och därmed avgörande för individens tanke- och viljeriktning, bragtes i harmoni med skolans bildande och fostrande gärning. Många av dessa faktorer äro emellertid av den art, att de undandraga sig ett ingripande eller en påverkan från statens sida. Så är exempelvis fallet med den s. k. tidsandan, vars tidvis materialistiska kynne och egoistiska drag ingalunda låta korrigera sig genom statliga ingripanden av det ena eller andra slaget, hur mycket de än kunna paralysera de folkuppfostrande krafterna i skola och hem. Mången håller ju före, att all strävan att på mekanisk väg, genom lagstiftning av prohibitiv eller preventiv natur, befrämja en god folkuppfostran eller hämma dåliga inflytelser endast är palliativ, vilkas otillräcklighet hänvisar till den personliga karaktärsdanningen som det enda tillförlitliga medlet i all folkuppfostran. Häri ligger nog en stor sanning, men en relativ sådan. Att även lagar och restriktiva bestämmelser kunna verka fostrande på individerna och ge form och riktning åt deras livsuppfattning, lärer väl dock en allmän erfarenhet kunna vitsorda.

En sådan faktor, som äger stora förutsättningar att bli rent av normerande för vår uppfattning i allmänhet är tidningspressen. Ja, det kan verk-

ligen sättas i fråga, om ej dess förmåga att ge direktiv åt hela vår utveckling kan i betydelse fullt jämnställas med de hävdvunna, fostrande makter, som vi äga i skola och hem.

Pressen som en spegelbild av de motsatta samhällsintressen, som brottas med varandra, förlorar lätt den objektivitet i folkupplysningsarbetet, som är den nödvändigaste av alla förutsättningar. I konkurrensen om läsekretsen tvingas den ofta att vara mindre nogräknad i fråga om det stoff till läsarens upplysning, som skall framläggas. Offrandet åt det sensationella är ju ofta en reklam, som synes nästan ofrånkomlig för att göra sig hörd.

Särskilt i ett avseende har emellertid staten all anledning att söka hålla tillbaka de inflytelser i sämre riktning, vartill vissa företeelser inom pressen medverka och vilka verka i motsatt riktning mot samhällets fostrande organ. Jag syftar här på det ofta okritiskt behandlade nyhetsstoffet angående kriminella företeelser av olika art. Att ingående och detaljerade skildringar av vissa slags förbrytelser har en påtaglig suggererande verkan är ju allmänt bekant. Jag erinrar om, huru från den socialdemokratiska ungdomen för några år sedan öppnades ett framgångsrikt fälttåg mot den s. k. Nick Carterlitteraturen på grund av dess demoraliserande inverkan på ungdomen. Men liksom ofta »verkligheten är underbarare än dikten», så är också fantasiens och känslans påverkan av verklighetsskildringarna från brottslighetens värld oändligt mycket större än vad de litterära förmågorna mäktat åstadkomma.

Det kan ej förnekas, att med journalistikens »amerikanisering» har följt en bristande ansvarskänsla för vad som är nyttigt och lämpligt att lägga under ögonen på unga och obefästa människor. Tidningspressen kan ej hänvisa till, att den blott vill vara en vaken nyhetsmeddelare, ty för en folkuppfostrare bör ju alltid gälla den regeln, att man ej i onödan »i upplysningssyfte» drar in all sköns smuts och elände i ungdomens kunskapskrets. De ingående skildringar av grova kriminella förbrytelser, brottens iscensättande och de ruskiga, stundom vidriga detaljer, som då ofta blottas, fylla i regeln ingen som helst uppgift genom att utsättas för publicitetens ljus. De impulser till sedlig reaktion inför brottet, som de på vissa håll uppväcka, uppvägas helt visst av de suggestiva intryck på unga och obefästade sinnen, som ofta kunnat påvisas.

I än högre grad än i fråga om de grova våldsdåden verka dessa suggestiva skildringar på ungdomen, när de hämta sitt stoff från de sexuellt betonade brottens område. Under de senare åren har en icke ringa del av dagspressen överflödat av ruskiga detaljer och interiörer från varjehanda lustmord, våldtäktsbrott, fosterfördrivningsmål och sexuellt perversa förbrytelser.

Allt detta publiceras till absolut ingen nytta för någon, men till uppenbar skada för många. Att för barn och ungdom slå upp dörrarna på vid gavel till lastens nästen för att ge dem en inblick, låt vara en skrämmande sådan, i det mänskliga eländet vittnar om tanklöshet och oförstånd. Att låta beskäftiga, i konkurrensen andrutna röster med trycksvärtans hjälp nå snart sagt hur vida som helst med sina bilder från mänsklig snusk och last är ett uppenbart vågspel ur folkuppfostringssynpunkt, då man besinnar, att biografernas uppdelning i vad som lämpar sig för vuxet folk eller icke ej låter sig genomföra i tidningspressen. Att emellertid taga denna skäligen hänsyn till den stora skara av ungdom, som också läsa dagspressen, kan näppeligen sägas vara till förfång för den vuxna läsekretsens nyhetsanspråk.

Här måste därför ett ingripande ske snarast möjligt. Man må ej invända, att det är en »strutspolitik» att på ett artificiellt sätt söka isolera ungdomen från kunskapen om brott och ruskigheter, varom de ändå förr eller senare få vetskap. Men mot detta kan invändas, att dessa till allvarlig reflexion manande underrättelser från brottens och förvildningens områden kunna — i den mån de anses äga ett direkt upplysningssyfte — givas i en form, där den sensationsmättande och fantasieggande prägeln får vika tillbaka. Från uppfostrare inom både skola och hem ha också särskilt under det gångna året höjts allvarliga gensagor över att vissa delar inom tidningspressen med allt större frigjordhet referera rättssaker av här antydd art, som icke minst hos ungdomen sätter sensationslystnad och nyfikenhet i rörelse.

För att vinna rättelse härutinnan är tillämpningen av tryckfrihetsförordningens nuvarande bestämmelser otillräcklig. Pressens rätt att meddela domstolsförhandlingar, polisrapporter och dylika aktstycken gör, att exempelvis § 3, mom. 13 i tryckfrihetsförordningen, som talar om framställning, som sårar tukt och sedlighet, ej är tillämplig, så mycket mindre, som man i den nämnda paragrafen — den s. k. preventivlagen — vill komma åt den avsiktliga osedliga propagandan, vartill ju ingalunda pressen vill låta sig användas. Ej heller täckes det här angivna önskemålet genom en hänvisning till stycket 15 i § 2 i nämnda förordning. Att lita till något pressens frivilliga åläggande av större varsamhet vid publicerandet av kriminella och sexuella frågor är likaledes en ofullständig garanti. Den inbördes konkurrensen, liksom ock trycket och fordringarna från en sensationslysten allmänhet förlänar icke åt åtminstone en viss del av pressen den ansvarskännande och självständiga fasthet som erfordras. Huru emellertid tekniskt en skärpning i tryckfrihetsförordningen i här angiven riktning skulle kunna utformas, torde säkerligen vederbörande utskott kunna angiva såsom direktiv för en blivande utred-

ning. Här stå inga politiska eller ekonomiska intressen på spel, för vilkas skull man behövde frukta för en begränsning av tryckfrihetens stora förmån.

Det hemställes därför,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning om, huruledes genom närmare bestämmelser i tryckfrihetsförordningen rätten att publicera referat och domstolsförhandlingar angående brott av grövre kriminell eller sexuell natur måtte så begränsas, att framställningarna därav icke kunna antagas erhålla skadliga eller sedligt förvillande verkningar.

Stockholm den 19 februari 1921.

Harald Hallén.